

Kantavtorji na Slovenskem – sami svoji mojstri

Teja Klobčar

Pred desetletjem sem se kot študentka na doktorskem študiju humanistike in družboslovja spoprijela z izzivom obravnave slovenske kantavtorske ustvarjalnosti. Bila sem zunanja opazovalka s klasično muzikološko izobrazbo in številnimi klišejskimi predstavami o tej glasbeni zvrsti; fenomen kantavtorjev me je navduševal z izrazno neposrednostjo, navidezno neobremenjenostjo s pravili in močno vpetostjo v aktualno družbeno dogajanje. Ko sem odgrinjala zavese neznanja, so predme začeli stopati ljudje, vsak s svojo zgodbo.

Kantavtorstvo je v svojem bistvu individualen umetniški izraz, v katerem se preplet besede in glasbe udejanji v želji po dotiku duše nekoga drugega – poslušalca. Mnogo oblik ima, od preprostih do nadvse umetelnih, in to tako po pesniški kot po glasbeni plati. V slovenskem prostoru so pomen izraza *kantavtor* od šestdesetih let preteklega stoletja oblikovali številni posamezniki in posameznice, svoje pesmi pa so neredko pospremili tudi z razmislekom o lastnem umetniškem prispevku. Dobrega pol stoletja po njihovih prvih akordih se lahko prepričamo, da zvočno in vsebinsko pisana kantavtorska ustvarjalnost v slovenskem jeziku odseva družbene premike in intimne bitke, vztrajnost in prilagodlji-

vost akterjev te scene ter nenazadnje njihovo odločenost za preseganje individualistične samozadostnosti. Namesto da bi se vsak zase spoprijemali z duhom časa, v katerem je za avtorsko glasbo z več kot le površno vsebino le malo posluha, so skozi leta izoblikovali neformalno civilno kantavtorsko iniciativo, ki se poleg spodbujanja nove produkcije – še posebno v okviru festivala Kantfest – loteva tudi posebnih podvigov, kakršen je vpis *kantavtorja* v razvid umetniških poklicev. V želji po ohranjanju in razvoju slovenskega kantavtorskega umetniškega polja se jim pridružujemo tudi drugi duhovni spremljevalci kantavtorske pesmi, čeprav sami morda ne delimo vedno njihove žive odrske izkušnje. Prepriča nas pristnost in vsakokratna enkratnost osebnega izraza, ujetega v izvedeno pesem; v njej uzremo duh njenega pripovedovalca, pa tudi samega sebe.

Prizadevanja za celovito obravnavo slovenskega kantavtorstva zdaj nadaljuje posebno številka Dialogov. Uvede jo ena od gonilnih sil kantavtorske iniciative Jani Kovačič s svojo razlago in umestitvijo pojma kantavtor v širši kontekst. V nadaljevanju sežemo v slovensko zgodovino: Marija Klobčar med pesemskimi viri in zgodovinskimi okruški zasleduje ustvarjalne sledi potujočih pevcev v našem prostoru. Od igrcev do minezengerjev nas odnese v dvajseto stoletje, Matej Krajnc kantavtorsko ustvarjalnost na Slovenskem na podlagi časovnega in vsebinskega sosledja razvrsti na tri pomembnejša obdobja z dodatnim predtaktom in postvalovanjem, ob tem pa jedrnato povzame prispevek posameznih akterjev.

V nadaljevanju se poglobimo v besedilne in glasbene elemente kantavtorskih pesmi. Milena Mileva Blažič literarnoanalitično obravnava besedila treh kantavtoric iz različnih generacij, v tematikah njihovih pesmi pa išče povezave z univerzalnimi tematikami trubadurk. Sandra Erpe se v svoji literarni analizi pesmi nagrajencev festivala Kantfest osredotoči na vprašanje, ali lahko njihova besedila označimo za uglasbeno poezijo. Pogled od zunaj s svojo analizo oblike albe, svitanice, od srednjega veka do Toma Waitsa in Janija Kovačiča prispeva Stefan Simonek. Strokovni segment zaokroži moj opisni (in nekoliko tudi analitični) pregled glasbenih značilnosti slovenskih kantavtorskih pesmi, ki je nastal na podlagi zasebnih in radijskih intervjujev.

Ob kozarcu rujnega se Viktor Škedelj Renčelj pogovori z Dragom Mislejem - Mefom, kantavtorjem, ki se raje predstavlja kot roker, ob posrečenih besedilih pa iz rokava mimoregrede strese prvoosebno pripoved o zgodovini primorske popularne glasbe. Naslednja dva prispevka zavijeta še globlje v intimo: Jure Potokar nam ob lastnem doživljanju *Odpotovanj* Tomaža Pengova odstre skrivnost, zakaj poslušamo kantavtorske pesmi – in Boštjan Narat nam da slutiti, zakaj se kantavtorske pesmi sploh zgodijo.

Refleksijo za konec usmerimo v prakso. Peter Andrej z orisom delovanja in namena festivala Kantfest razkrije dosežke skupaj prehojene poti, na katere so lahko slovenske kantavtorice in kantavtorji upravičeno ponosni. Da pa bi se v prihodnosti spisalo še več inovativnih, premišljenih in nenazadnje dobro sprejetih pesmi, poskrbita Katarina Juvančič in Tomaž Hostnik, ki nam razkrijeta številne male in velike skrivnosti ustvarjanja besedil in glasbe. Kantavtorsko potovanje zaključimo onkraj meja našega jezika, pri italijanskem kantavtorju slovenskih korenin Giorgiu Gabru; njegove pesmi nam s prevodi in umestitvijo v kontekst približata Miran Košuta in Jani Kovačič.